

КРИТИЧКИ РАЦИОНАЛИЗАМ КАРЛА ПОПЕРА -СТРУКТУРА И МЕТОД НАУЧНОГ САЗНАЊА-

Попер је од самог почетка сматрао да су теоријски проблеми структуре и темеља научног рационалитета од изузетног значаја у нашем времену у коме су постављене неке научне теорије епохалне важности које су често из основа измениле наше разумевање битних збивања у односу на прошла времена и омогућиле нове погледе на нашу властиту улогу у догађању света. Поперова критика емпиризма и индуктивизма позитивистичког становишта свакако је једна од најрадикалнијих унутар истог круга мишљења.

Филозофија као мишљење о проблемима мора бити теорија која почива на рационалним и утемељеним аргументима о којима се увек може смислено и разумљиво разговарати. Далеко од сваког догматичког и аподиктичког извођења, филозофија мора развијати рационалну, а то значи критичку способност ума. Никад не губећи ово основно теоријско усмерење, Попер је приступио анализи најзначајнијих проблема који су се односили на спознајну теорију и филозофију науке. Његове примедбе и критичке опаске односиле су се нарочито на два дела објављена у том времену: Витгенштајнов "Tractatus logico-philosophicus" и Карнапова "Логичка изградња света". У првом плану Поперових критичких анализа нашла су се два проблема: проблем индукције и проблем демаркације (разграничења). "Логика научног открића" представља покушај да се филозофски утемељи једна нова теорија сазнања и из ње изведе нови концепт научног метода. Отуда је потпуно природно што се Попер најпре одлучио на критичку анализу традиционалног појма спознајне теорије и њеног становишта о природи и структури науке и научног метода. Резултат те критичке анализе било је Поперово одбацивање самог појма спознаје како се он појављује у традиционалним теоријама спознаје. Увиђајући тешкоће традиционалне спознајне теорије и њено тако рећи неминовно западање у субјективизам и релативизам, Попер је сматрао да то великим делом произлази из самог основног одређења појма спознаје. Зато је он тврдио да је неопходно теорију сазнања конципирати пре свега као истраживање научног сазнања. По њему, знање је систем ставова, систем теорија, који је увек отворен за рационални разговор. У том смислу оно је објективно и подложно свакој аргументованој критици. У анализи традиционалне спознајне теорије Попер је установио да је неопходно правити важну разлику између садржаја исказа и теорија, с једне, и различитих психолошких стања, осећања, с друге стране. Наиме, традиционална идеја сазнања као оправданог истинитог веровања прикрила је ову разлику, па је термин веровање означавао уједно и поједини ментални акт као и оно што се верује, садржај. Разлика је у томе што сваки спознајни акт има своју објективну и субјективну страну и свака од њих представља потпуно легитиман предмет истраживања. Традиционална спознајна теорија је наглашавала субјективну страну спознаје. На почетку свога дела Попер изводи разлику између психологије сазнања која се бави емпиријским чињеницама и логике сазнања која се занима само за логичке релације.

Попер констатује да се задатак логике истраживања као логике сазнања састоји у анализи метода емпиријских наука. А тај метод конципиран је најчешће као поступак у коме научник конструише хипотезе или системе теорија, а онда покушава да их провери у односу на искуство посматрања и експеримената. Индукцијом се именује оно закључивање које иде од сингуларних исказа (као што су извештаји о резултатима посматрања или експеримента) према универзалним исказима (као што су хипотезе или теорије). Са логичке тачке гледишта, сматра Попер, "ни издалека није очигледно да имамо право да изводимо универзалне исказе из сингуларних без обзира на то колико ови последњи били многобројни; наиме, за сваки закључак изведен на такав начин може се испоставити да је погрешан". Тако је Попер на радикалан начин поставио питање легитимности индукције као начина закључивања обнављајући традиционални проблем логичке утемељености

индуктивног метода мишљења. Попер подвлачи да је потребно конципирати теорију дедуктивне методе проверавања, што је и основни задатак овог његовог дела. Теорија дедуктивног метода науке је теорија метода критичког проверавања научних теорија и њихове селекције. Из једне нове идеје која се поставља и која ни на који начин још није оправдана, изводе се закључци помоћу логичке дедукције. Они се упоређују један с другим да би се установиле логичке релације међу њима, а могуће је разликовати четири правца у којима се врши проверавање постављене теорије: прво – истраживање логичке форме теорије, друго – логичко упоређивање закључака између себе, треће – упоређивање с другим теоријама и четврто – проверавање теорије путем емпиријске примене закључака који се из ње могу извести. Попер је, с једне стране, дефинитивно одбацио индукцију као метод заснивања емпиријских ставова и сматрао да се на основу овако дедуктивно конципираног начина оправдавања хипотеза може решити већина епистемолошких проблема, с друге стране. Даље, Попер под проблемом разграничења подразумева проблем изналажења критеријума који омогућавају да се успостави разлика између емпиријских наука и математике или логике. Он настоји да одреди појмове "емпиријска наука" и "метафизика" како би се увек могли разликовати, али притом он не одбацује метафизику. Попер препоручује да се његов критеријум разграничавања прихвати као предлог за договор или конвенцију.

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE PREUZETI NA SAJTU. -----

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com